

210030

Vahid Paşa ve Kütüphanesi

mehmet taşkın

Kütahya'da halen ismine izafeten "İl Halk Kütüphanesi" olarak hizmet veren Kütüphanenin ilk kuruluş çalışmaları, Vahid Paşa'nın 1809 (H.1224) tarihinde Kütahya'ya, Dış İşleri Bakanlığından (Reisülküttab Vekilliginden) azledilerek, sürgün olarak gönderilmesiyle başlar. İki seneden daha az bir zaman içindeki Vahid Paşa'nın Kütahya sürgünü hayırlara vesile olmuş, Kütüphanenin kuruluşunu 1812'de, Top-hane-i Âmire Nezareti'ne atandıktan sonra tamamlamış ve belde için yıllar boyu sürecek bir eser bırakmıştır.

Kütüphanenin kuruluşu şöyledir: Vahid Paşa şehrin o zamanki değerli âlimlerinden Fikri Abdülbâkî Efendi'nin dersinde bulunmuş, ders-ten sonra Hoca Efendi'ye o gün okuttuğu tefsirle ilgili olarak: "Kadı Beyzâvî'nin hangi hâşiyelerini mütalâa buyurdunuz?" demiştir. Abdülbâkî Efendi elindeki kitabı göstererek, ondan başka kitabı olmadığını zikredince, Vahid Paşa, Hoca'nın zekâ ve karihasını (zihin yetisi-ni) takdir edip, Abdülbâkî Efendi'ye hürmeten, (şimdiki adıyla) Ulu Camii'nin son cemaat kısmında, sağ köşede yer alan bölümü satın alarak inşa etmiş ve Kütüphaneci olarak Ağarılı Fikri Abdülbâkî Efendi ile Akça Köylü Mehmed Efendi'yi bırakmıştır.

Gelir Kaynakları

Vakıf olarak kurduğu Kütüphane için Vahid Paşa mülkünden onikibin Esedî kuruşu ayırıp, her yıl kârı alınmak üzere İstanbul Rum Milleti Patrikhanesi, Metropolitan Cemaatine yatırmıştır. Bunun yanında biri, Gemiş nahiyesine bağlı, Enne Köyü'nün Kad dereşinde "Düvlek Değirmeni" diye bilinen; diğeri Gökçimen Mahallesi'nde "Sögütlü Değirmeni" olarak bilinen iki

değirmeni satın alarak, misline kiraya verilip, gelirinin vakfına aktarılmasını şart koşturmuştur.

Sağlanan gelirlerin dağıtılma şekli de şöyledir:

- (a) İki Kütüphaneciye günlük altmışar akçe.
- (b) Kütahya hakimine her yıl binikiyüz akçe defter harcı.
- (c) Camiide fıkıh ve hadis dersleri okutması karşılığı bir âlime günlük otuz akçe.
- (d) Cemaatten duâ ricası karşılığı müezzina başına on akçe.
- (e) Kayyımbaşlarına ferraşlık hizmeti karşılığı günlük altı akçe.
- (f) Mütevelli beye günlük otuz akçe (ki, Abdülbâkî Efendi'dir).
- (g) Yazıcı ve tahsildara günlük onar akçe.

Yer Sıkıntısı

Mühründe "Vahid-i Asrola Seyyid Muhammed" ibaresi kazılmış bulunan Vahid Efendi'nin Ulu Camii'deki giriş kapısı üzerinde de talik hatla hak edilmiş manzum kitabesi vardır. Ancak Kütüphanede tutulan ilk yıllara ait iki Demirbaş Kayıt Defterleri'nden, o zamanlar 900-1.200 civarında eserle hizmet verdiği anlaşılan Kütüphaneye, daha sonra yeri dar gelmiş ve 1932 yılında (Nusret Bey'in valiliği zamanında) Ulu Camii'ye 30 m uzaklıktaki, Germiyan Beyi II. Yakup tarafından yaptırılan ve "Gök Şadırvan" olarak da bilinen, İmaret Mescidi'ne taşınmıştır.

57 yıl İmaret Mescidi'nde hizmet veren Kütüphaneye, daha sonra burası da dar geldiği ve ayrıca kitapların nemlenip-tahrip olmasından korkulduğu için, 1981 yılından itibaren İl Özel İdaresi Müdürlüğü'nden kiralanan binaya taşınmıştır.

Görevden Göreve

Kütüphanenin kurucusu Vahid Paşa aslen Kilisli olup, dul annesinin Saray Baltacısı Osman Hulusi Efendi ile evlenmesi üzerine küçük yaşta İstanbul'a yerleşti. İyi bir tahsilden sonra çok önemli görevlerde bulunmuştur. Hayatı boyunca getirildiği görevler sırasıyla şunlardır: Maliye tahsil kalemligi, zecriye başkâtipliği ve muhassıllığı, Evkaf Müdürlüğü (1806), Fransa ile ittifak için Napolyon'a elçi tayin edilişi